

KARTA PRZEDMIOTU/SYLABUS

Wydział	Wydział Opieki Zdrowotnej					
Kierunek studiów	Pielęgniarstwo					
Poziom kształcenia	Studia pierwszego stopnia					
Forma studiów	Studia stacjonarne/studia niestacjonarne					
Profil kształcenia	Praktyczny					
Jednostka organizacyjna prowadząca przedmiot	Katedra Pielęgniarstwa					
Moduł / Przedmiot	Nauki w zakresie opieki specjalistycznej					
Przedmiot wyodrębniony w module	Choroby wewnętrzne i pielęgniarstwo internistyczne					
Język kształcenia	polski					
Status modułu / przedmiotu	Obowiązkowy					
Cykl realizacji przedmiotu	Semestr studiów: III, IV					
Kod przedmiotu						
Nauczyciel akademicki odpowiedzialny za przedmiot	mgr Ewelina Kolarczyk dr n. med. Jacek Gawron					
Wymiar zajęć						
Zajęcia zorganizowane określone planem studiów, w tym:	Ogółem	Forma zajęć				
		Wykłady	Seminaria	Ćwiczenia	Samokształcenie	Zajęcia praktyczne
	225	27	36	-	42	120
Semestr III	200	21	27	-	32	120
Semestr IV	25	6	9	-	10	-
Bilans nakładu pracy studenta ogółem						
Zajęcia wymagające bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego i studenta			Wykłady – 27 godzin Seminaria – 36 godzin Zajęcia praktyczne – 120 godzin			
Praca własna studenta, w tym samokształcenie			116 godzin			
Łączny nakład pracy studenta			300 godzin			
Punkty ECTS ogółem						
RAZEM	w tym z tytułu:					
	zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego i studenta		pracy własnej studenta		nakładu pracy studenta związanego z zajęciami o charakterze praktycznym	
10	6,1		3,9		6,2	
Wymagania wstępne i /lub wprowadzające treści kształcenia						

Kształcenie w zakresie Chorób wewnętrznych i pielęgniarstwa internistycznego zdefiniowane kartą/sylabusem wymaga poprzedzenia kształcenia treściami wprowadzającymi z zakresu anatomii, fizjologii, podstaw pielęgniarstwa, badań fizykalnych.

Cele i efekty kształcenia

Powiązanie modułu/przedmiotu z kierunkowymi efektami kształcenia

kierunkowe efekty kształcenia

Po zaliczeniu przedmiotu student:

➤ w zakresie **wiedzy:**

- D.W1. wymienia objawy zagrożenia życia u pacjentów w różnym wieku;
- D.W2. charakteryzuje czynniki ryzyka i zagrożeń zdrowotnych pacjentów w różnym wieku i stanie zdrowia;
- D.W3. wyjaśnia etiopatogenezę, objawy kliniczne, przebieg, leczenie, rokowanie i opiekę pielęgniarstwa w schorzeniach: układu krążenia (serca, naczyń krwionośnych), układu oddechowego, układu nerwowego, układu pokarmowego (żołądka, jelit, wielkich gruczołów), wątroby, trzustki, układu moczowego (nerek i pęcherza moczowego), układu kostno-stawowego, mięśni, układu dokrewnego oraz krwi;
- D.W4. zna zasady oceny stanu chorego w zależności od wieku;
- D.W5. zna zasady diagnozowania w pielęgniarstwie internistycznym, geriatrycznym, chirurgicznym, pediatrycznym, neurologicznym, psychiatrycznym, anestezjologicznym, położniczo-ginekologicznym i opiece paliatywnej;
- D.W6. zna zasady planowania opieki nad chorymi w zależności od wieku i stanu zdrowia;
- D.W7. zna zasady przygotowania, opieki w trakcie oraz po badaniach i zabiegach diagnostycznych wykonywanych u pacjentów w różnym wieku i stanie zdrowia;
- D.W8. charakteryzuje grupy leków i ich działanie na układy i narządy chorego w różnych schorzeniach, w zależności od wieku i stanu zdrowia, z uwzględnieniem działań niepożądanych, interakcji z innymi lekami i dróg podania;
- D.W9. charakteryzuje techniki i procedury pielęgniarstwa stosowane w opiece nad chorym w zależności od jego wieku i stanu zdrowia;
- D.W10. zna zasady przygotowania chorego do samoopieki w zależności od jego wieku i stanu zdrowia;
- D.W11. różnicuje reakcje chorego na chorobę i hospitalizację w zależności od jego wieku i stanu zdrowia;
- D.W12. zna rolę pielęgniarki przy przyjęciu chorego do przedsiębiorstwa podmiotu leczniczego w zależności od wieku i stanu zdrowia pacjenta;
- D.W14. zna swoiste zasady organizacji opieki specjalistycznej (geriatrycznej, intensywnej opieki medycznej, neurologicznej, psychiatrycznej, pediatrycznej, internistycznej, chirurgicznej, paliatywnej oraz systemu ratownictwa medycznego w Polsce);
- D.W30. zna zasady żywienia chorych, z uwzględnieniem leczenia dietetycznego, wskazań przed- i pooperacyjnych;
- D.W52. zna rodzaje badań diagnostycznych i posiada wiedzę w zakresie ich zlecania;

➤ w zakresie **umiejętności:**

- D.U1. gromadzi informacje, formułuje diagnozę pielęgniarstwa, ustala cele i plan opieki, wdraża interwencje pielęgniarstwa oraz dokonuje ewaluacji opieki;
- D.U2. rozpoznaje uwarunkowania zachowania zdrowia odbiorców opieki w różnym wieku i stanie zdrowia;
- D.U3. prowadzi poradnictwo w zakresie samoopieki pacjentów w różnym wieku i stanie zdrowia, dotyczące wad rozwojowych, chorób i uzależnień;
- D.U4. motywuje chorego i jego opiekunów do wejścia do grup wsparcia społecznego;
- D.U5. prowadzi profilaktykę powikłań w przebiegu chorób;

	<p>D.U6. organizuje izolację chorych zakaźnie w miejscach publicznych i w warunkach domowych;</p> <p>D.U9. pobiera materiał do badań diagnostycznych;</p> <p>D.U11. doraźnie podaje tlen, modyfikuje dawkę stałą insuliny szybko i krótko działającej;</p> <p>D.U12. przygotowuje chorego do badań diagnostycznych pod względem fizycznym i psychicznym;</p> <p>D.U13. dokumentuje sytuację zdrowotną pacjenta, jej dynamikę zmian i realizowaną opiekę pielęgniarstwa;</p> <p>D.U26. przekazuje informacje o stanie zdrowia chorego członkom zespołu terapeutycznego;</p> <p>D.U27. asystuje lekarzowi w trakcie badań diagnostycznych i leczniczych;</p> <p>D.U28. prowadzi dokumentację opieki nad chorym: kartę obserwacji, zabiegów pielęgniarstwa i raportów, kartę rejestru zakażeń szpitalnych, profilaktyki i leczenia odleżyn oraz kartę informacyjną z zaleceniami w zakresie samoopieki;</p> <p>D.U33. przygotowuje i podaje leki różnymi drogami, samodzielnie lub na zlecenie lekarza;</p> <p>D.U34. potrafi rozpoznawać wskazania do wykonania określonych badań diagnostycznych i posiada umiejętności umożliwiające wystawianie skierowań na określone badania diagnostyczne;</p> <p>D.U35. potrafi przygotowywać zapisy form recepturowych substancji leczniczych w porozumieniu z lekarzem lub na jego zlecenie;</p> <p>➤ w zakresie kompetencji społecznych:</p> <p>D.K1. szanuje godność i autonomię osób powierzonych opiece;</p> <p>D.K2. systematycznie wzbogaca wiedzę zawodową i kształtuje umiejętności, dążąc do profesjonalizmu;</p> <p>D.K3. przestrzega wartości, powinności i sprawności moralnych w opiece;</p> <p>D.K4. wykazuje odpowiedzialność moralną za człowieka i wykonywanie zadań zawodowych;</p> <p>D.K5. przestrzega praw pacjenta;</p> <p>D.K6. rzetelnie i dokładnie wykonuje powierzone obowiązki zawodowe;</p> <p>D.K7. przestrzega tajemnicy zawodowej;</p> <p>D.K8. współdziała w ramach zespołu interdyscyplinarnego w rozwiązywaniu dylematów etycznych z zachowaniem zasad kodeksu etyki zawodowej;</p> <p>D.K9. jest otwarty na rozwój podmiotowości własnej i pacjenta;</p> <p>D.K10. przejawia empatię w relacji z pacjentem i jego rodziną oraz współpracownikami.</p>	
Cele kształcenia w ramach modułu / przedmiotu	<p>Celem przedmiotu jest opanowanie wiedzy i umiejętności z zakresu chorób wewnętrznych i pielęgniarstwa internistycznego określonych kompetencjami pielęgniarstwa, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poznanie etiologii, patogenyzy wybranych jednostek chorobowych. • Poznanie postępowania diagnostycznego w chorobach internistycznych. • Poznanie zasad pielęgnowania chorych internistycznie. 	
Szczegółowe modułowe / przedmiotowe efekty kształcenia	Efekty przedmiotowe	Odniesienie do efektów kierunkowych
	EK – 1 potrafi opisać objawy, przyczyny, przebieg, diagnostykę i postępowanie lecznicze w omawianych schorzeniach	DW1, DW2, DW3, DW4, DW5, DW8, DW52, DU34, DK2
	EK – 2 zna i omawia zasady opieki pielęgniarstwa i procedury w pielęgniarstwie internistycznym	DW6, DW7, DW9, DK2
	EK – 3 zna i rozumie rolę pielęgniarstwa wobec chorego ze schorzeniami narządów wewnętrznych	DW10, DW11, DW12, DW14, DK2

	EK – 4 potrafi zaplanować, przeprowadzić i ocenić działania pielęgniarские wobec pacjenta w różnym wieku i stanie zdrowia oraz jego rodziny	DU1, DU2, DU3, DU4, DU5, DU6, DU7, DU11, DU12, DU13, DU27, DU28
	EK – 5 wykazuje umiejętność współpracy z zespołem terapeutycznym, rzetelnie wykonując swoje obowiązki, przestrzegając praw pacjenta i zasad etyki zawodowej	DU26, DU33, DU35, DK1, DK3, DK4, DK5, DK6, DK7, DK8, DK9, DK10
Metody i narzędzia dydaktyczne kształcenia		
Wykłady	<ul style="list-style-type: none">➤ Wykłady informacyjne/ problemowe wsparte prezentacją multimedialną, przeplatane interakcją ze studentami z wykorzystaniem metod aktywizujących, połączone z dyskusją kierowaną.➤ Prezentacje i referaty dotyczące treści kształcenia przeznaczonych do samokształcenia.	
Seminaria	<ul style="list-style-type: none">➤ Prelekcje wsparte prezentacją multimedialną, z wykorzystaniem metod aktywizujących, połączone z dyskusją kierowaną.➤ Tematyczne zajęcia połączone z indywidualnym lub grupowym opracowywaniem tematów związanych z omawianym zakresem tematycznym zajęć, przy możliwości korzystania z literatury.➤ Prezentacje i referaty dotyczące treści kształcenia przeznaczonych do samokształcenia.	
Zajęcia praktyczne	<ul style="list-style-type: none">➤ Zajęcia praktyczne w placówce szkoleniowej, instruktaż wstępny, bieżący i końcowy.➤ Aktywne współuczestnictwo w działaniach zespołu terapeutycznego.➤ Nabycie, doskonalenie i utrwalenie prawidłowego i samodzielnego wykonywania standardowych procedur pielęgniarских.	
Treści programowe kształcenia		
Wymiar zajęć		Zakres treści programowych
Forma	Liczba godzin	
Semestr		III
Wykłady	15 Choroby wewnętrzne	<p>W1. Wprowadzenie do interny – wywiad, badanie przedmiotowe, badania diagnostyczne wykorzystywane w diagnostyce schorzeń internistycznych.</p> <p>W2. Etiopatogeneza schorzeń układu krążenia, serca i naczyń krwionośnych (etiologia, objawy, diagnostyka, leczenie i profilaktyka).</p> <p>W3. Etiopatogeneza schorzeń układu oddechowego (etiologia, objawy, diagnostyka, leczenie i profilaktyka).</p> <p>W4. Etiopatogeneza schorzeń układu pokarmowego (etiologia, objawy, diagnostyka, leczenie i profilaktyka, przygotowanie do badań endoskopowych).</p>
Wykłady	6 Pielęgniarstwo internistyczne	<p>WP1. Standardy opieki i procedury postępowania pielęgniarского w oddziałach internistycznych.</p> <p>WP2. Pielęgnowanie w chorobach układu krążenia: choroba wieńcowa, zawał mięśnia sercowego (powikłania – wczesne i późne), choroba niedokrwienne, niewydolność krążenia, nadciśnienie tętnicze, choroby naczyń: rozpoznawanie, zasady postępowania i pielęgnowania, rehabilitacja lecznicza, edukacja zdrowotna.</p>

Seminaria	18 Choroby wewnętrzne	<p>S1. Etiopatogeneza schorzeń wątroby i trzustki – przyczyny, objawy, rozpoznanie, leczenie, zapobieganie.</p> <p>S2. Etiopatogeneza schorzeń układu moczowego (etiologia, objawy, diagnostyka, leczenie i profilaktyka), leczenie nerkozastępcze.</p> <p>S3. Etiopatogeneza schorzeń narządu ruchu (etiologia, objawy, diagnostyka, leczenie i profilaktyka).</p> <p>S4. Etiopatogeneza schorzeń układu dokrewnego – przyczyny, objawy, rozpoznanie, leczenie, profilaktyka.</p> <p>S5. Etiopatogeneza schorzeń krwi i układu krwiotwórczego (etiologia, objawy, diagnostyka, leczenie i profilaktyka), podstawy transplantacji szpiku kostnego.</p>
	9 Pielęgniarst wo internistycz ne	<p>SP1. Pielęgnowanie w chorobach układu oddechowego: zapalenie płuc, oskrzeli, krtani, tchawicy, astma oskrzelowa, przewlekła obturacyjna choroba płuc itp.; zasady postępowania, nauka efektywnego kaszlu, przygotowanie do samopielęgnacji, profilaktyka negatywnych następstw.</p> <p>SP2. Pielęgnowanie pacjentów z chorobami układu pokarmowego: nieżyt i choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy, nieżyt jelit, choroby wątroby (śpiączka wątrobowa), choroby dróg żółciowych, choroby trzustki, choroby pasożytnicze; diagnostyka, pielęgnowanie, przygotowanie do samopielęgnacji, udział pielęgniarki w w/w.</p> <p>SP3. Pielęgnowanie pacjentów z chorobami narządu ruchu: reumatoidalne zapalenie stawów, zesztywniające zapalenie stawów – diagnostyka, pielęgnacja, rehabilitacja, walka z bólem, przygotowanie chorego do samoopieki.</p>
Zajęcia praktyczne	-	-
	120 Pielęgniarst wo internistycz ne	<p>Specyfika opieki pielęgniarskiej nad pacjentem dorosłym, odrębności w opiece w zależności od rodzaju schorzenia.</p> <p>Przyjęcie chorego w oddział. Pomoc w adaptacji do warunków szpitalnych. Zakładanie indywidualnej dokumentacji procesu pielęgnowania.</p> <p>Rola i zadania pielęgniarki w pielęgnowaniu pacjentów ze schorzeniami układu oddechowego.</p> <p>Rola i zadania pielęgniarki w pielęgnowaniu pacjentów ze schorzeniami układu pokarmowego.</p> <p>Rola i zadania pielęgniarki w pielęgnowaniu pacjentów ze schorzeniami układu sercowo-naczyniowego.</p> <p>Rola i zadania pielęgniarki w pielęgnowaniu pacjentów ze schorzeniami układu moczowego.</p> <p>Rola i zadania pielęgniarki w pielęgnowaniu pacjentów ze schorzeniami układu dokrewnego.</p> <p>Rola i zadania pielęgniarki w pielęgnowaniu pacjentów ze schorzeniami krwi i układu krwiotwórczego.</p> <p>Rola i zadania pielęgniarki w pielęgnowaniu pacjentów ze schorzeniami narządu ruchu.</p> <p>Rola i zadania pielęgniarki w pielęgnowaniu pacjentów ze schorzeniami wątroby i trzustki.</p> <p>Rola i zadania pielęgniarki w pielęgnowaniu pacjentów z chorobą</p>

		<p>nowotworową przebywających w oddziale wewnętrznym.</p> <p>Udział pielęgniarski w leczeniu farmakologicznym w zależności od jednostki chorobowej.</p> <p>Przygotowanie pacjenta do badań diagnostycznych, udział pielęgniarki w badaniach.</p> <p>Kompetencje pielęgniarki we wdrażaniu pacjenta do samoopieki oraz rodziny, jako opieki nieprofesjonalnej.</p>
Samokształcenie	22 Choroby wewnętrzne	<p>Edukacja chorego ze schorzeniami układu krążenia.</p> <p>Przygotowanie chorych ze schorzeniami dróg oddechowych do samokontroli i samoopieki.</p> <p>Znaczenie samokontroli w terapii cukrzycy.</p> <p>Profilaktyka schorzeń cywilizacyjnych.</p>
	10 Pielęgniarstwo internistyczne	<p>Ustalenie diagnozy pielęgniarskiej i planowanie opieki w stosunku do pacjenta w oddziale internistycznym, z uwzględnieniem edukacji.</p>
Sekwencja zajęć		<p>W1, WP1 W2, WP2 W3, SP1, W4, SP2 S1, S2 S3, SP3 S4, S5</p> <p><i>(Informacja na potrzeby harmonogramu zajęć)</i></p>
Semestr		IV
Wykłady	-	-
	6 Pielęgniarstwo internistyczne	<p>WP3. Pielęgnowanie pacjentów z chorobami układu moczowego: choroby zapalne nerek i dróg moczowych, zapalenie miedniczek nerkowych i pęcherza moczowego, kłębkowe zapalenie nerek, ostra i przewlekła niewydolność nerek, kamica nerkowa, śpiączka mocznikowa; rozpoznawanie, pielęgnowanie, edukacja, przygotowanie do samoopieki.</p> <p>WP4. Pielęgnowanie pacjentów z chorobami gruczołów wydzielania wewnętrznego, przemiany materii: choroby tarczycy, cukrzyca itp.; uwarunkowania, diagnostyka, edukacja, udział pielęgniarki w leczeniu dietetycznym, farmakologicznym. Zasady postępowanie pielęgniarki w przypadku przełomu tarczycowego, przygotowanie chorego i jego rodziny do współudziału w leczeniu i pielęgnowaniu.</p>
Seminaria	-	-
	9 Pielęgniarstwo internistyczne	<p>SP4. Pielęgnowanie w chorobach krwi i układu krwiotwórczego: niedokrwistości, białaczki, AIDS; przyczyny, rodzaje, diagnostyka, pielęgnacja pacjentów w różnych okresach choroby.</p> <p>SP5. Pielęgnacja pacjentów z chorobą nowotworową przebywających w oddziale wewnętrznym – specyfika pielęgnacji, walka z bólem.</p> <p>SP6. Postępowanie w zatruciach.</p> <p>SP7. Przygotowanie pacjenta do badań diagnostycznych.</p>

		SP8. Postępowanie z chorym we wstrząsie.
Samokształcenie	-	-
	10 Pielęgniarstwo internistyczne	Sformułowanie diagnoz pielęgniarstkich w wybranej jednostce chorobowej i zaplanowanie zadań pielęgniarki w zakresie opieki.
Sekwencja zajęć		WP3 – WP4 SP4 – SP8 <i>(Informacja na potrzeby harmonogramu zajęć)</i>
Ocenianie i zaliczanie		
Metody weryfikacji efektów kształcenia i kryteria oceny	<p><u>Ocena formująca (OF):</u> Wykłady – student może otrzymać oceny np. za:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kolokwia cząstkowe sprawdzające stopień opanowania wiedzy, w tym także wiedzy z tematyki przeznaczonej do samokształcenia • prace i prezentacje przygotowane w ramach pracy własnej (samokształcenia) <p>Seminaria – student może otrzymać oceny np. za:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kolokwia cząstkowe sprawdzające stopień opanowania wiedzy, w tym także wiedzy z tematyki przeznaczonej do samokształcenia • prace i prezentacje przygotowane w ramach pracy własnej (samokształcenia) <p>Nauczyciele akademicki prowadzący poszczególne formy zajęć zobowiązani są do wystawienia studentowi co najmniej jednej oceny formującej.</p> <p><u>Ocena podsumowująca (OP):</u> Ocena podsumowująca jest oceną końcową potwierdzającą osiągnięcie przez studenta efektów kształcenia.</p> <p>Ocena podsumowująca jest średnią ważoną ze średniej ważonej ocen formujących oraz średniej ważonej ocen uzyskanych na zaliczeniu końcowym – egzaminie przeprowadzonym w formie pisemnej.</p> <p><u>Ocena formująca (OF):</u> Zajęcia praktyczne – student może otrzymać oceny np. za:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kolokwia cząstkowe sprawdzające stopień opanowania wiedzy • aktywny udział w zajęciach • poprawne wykonanie zadań i czynności wynikających z procesu pielęgnowania • opracowanie procesu pielęgnowania wybranego pacjenta <p><u>Ocena podsumowująca (OP):</u> Ocena podsumowująca jest oceną końcową potwierdzającą osiągnięcie przez studenta efektów kształcenia. Ocena podsumowująca jest średnią ważoną ze średniej ważonej ocen formujących.</p>	
Sposoby i kryteria weryfikacji i oceny uzyskania przez studentów założonych efektów kształcenia	EK – 1 – egzamin pisemny w formie testu EK – 2 – egzamin pisemny w formie testu EK – 3 – egzamin pisemny w formie testu EK – 4 – ocena z zajęć praktycznych EK – 5 – ocena z zajęć praktycznych	
Zasady dopuszczania do zaliczenia przedmiotu	Student może zostać dopuszczony do zaliczenia końcowego przedmiotu w formie egzaminu jeżeli uzyskał:	

	➤ średnią ważoną ocenę ocen formujących, co najmniej jako ocenę dostateczną (3)
Forma i warunki zaliczenia przedmiotu	<p>Zaliczenie przedmiotu przeprowadzone zostanie w formie:</p> <p>Forma: Egzamin.</p> <p>Zaliczenie przedmiotu przeprowadzone zostanie w formie pisemnej – testu zawierającego 50 pytań sformułowanych w sposób pozwalający na sprawdzenie wiedzy, poziomu zrozumienia, umiejętności analizy, syntezy i rozwiązania problemu z zakresu będącego przedmiotem programu.</p> <p>Przykłady pytań będą udostępnione studentom na pierwszych zajęciach przez nauczyciela akademickiego odpowiedzialnego za przedmiot.</p> <p>Warunkiem zaliczenia testu będzie udzielenie poprawnej odpowiedzi na minimum 60% pytań zawartych w teście.</p> <p>Ocena w skali wartościowej określonej regulaminem studiów odniesiona do testu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - niedostateczny – ndst. (2) do 59% poprawnych odpowiedzi - dostateczny – dst (3) – od 60% do 67% poprawnych odpowiedzi - dostateczny plus – dst+ (3,5) – od 68% do 75% poprawnych odpowiedzi - dobry – db (4) – od 76% do 85% poprawnych odpowiedzi - dobry plus – db+ (4,5) – od 86% do 92% poprawnych odpowiedzi - bardzo dobry – bdb (5) – od 93% do 100% poprawnych odpowiedzi <p>Warunkiem zaliczenia testu będzie uzyskanie, co najmniej oceny dostatecznej (3) z pytań odniesionych do każdego z efektów kształcenia.</p> <p>Ocena końcowa testu jest średnią ważoną ocen z pytań odniesionych do każdego efektu kształcenia.</p>
Wykaz literatury obowiązującej do zaliczenia przedmiotu	
Literatura podstawowa	<ul style="list-style-type: none"> • Jurkowska G., Łagoda K.: Pielęgniarstwo Internistyczne, Podręcznik dla studiów medycznych. W-wa, PZWL 2014 • Pączek L., Mucha K., Foroniewicz B.: Choroby wewnętrzne. Podręcznik dla studentów pielęgniarstwa i położnictwa. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2005 • Daniluk J., Jurkowska G. (red.): Zarys chorób wewnętrznych dla studentów pielęgniarstwa, Wydawnictwo Czelej, Lublin 2005 • Talarska D., Zozulińska-Ziółkiewicz D. (red.): Pielęgniarstwo Internistyczne, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2009. • Kózka M., Płaszewska-Żywko L. (red.): Procedury pielęgniarские, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2014. • Levy D., Karnafel W. (red. wyd. pol.): Praktyczna opieka diabetologiczna. PZWL, 2013, • Kaszuba D., Nowicka A.: Pielęgniarstwo kardiologiczne. Podręcznik dla studiów medycznych. W-wa PZWL, 2014
Literatura uzupełniająca	<ul style="list-style-type: none"> • Kokot F.: Choroby wewnętrzne. PZWL, Warszawa 1999. • Wolf H.P, Weihrauch T.R.: Terapia internistyczna. Urban & Partner, Wrocław 2006 • Doboszyńska A., Olszewska A., Rudnicka L.: Objawy chorób wewnętrznych. Podręcznik dla studentów. W-wa, PZWL 2013, • Kózka M., Płaszewska-Żywko L. (red.): Diagnostyka i interwencje pielęgniarские, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2008. • Widomska-Czekajka T.: Intensywna internistyczna terapia i opieka pielęgniarская. PZWL, Warszawa 1991 • Szczeklik A (red.): Choroby wewnętrzne, Wydawnictwo Medycyna Praktyczna, Kraków 2005

Prawa autorskie	
Prawa autorskie	Wyższa Szkoła Nauk Stosowanych w Rudzie Śląskiej